

Evira
Kirjaamo
Mustialankatu 3
00790 Helsinki

LAUSUNTO

1.10.2010

Asia: LAUSUNTO VALTAKUNNALLISESTA OHJELMASTA ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONNASTA SEKÄ KUNTIEN JÄRJESTÄMISTÄ ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUISTA

Viite: 1544/13/2009

Pyydettynä lausuntonaan Suomen Eläinlääkäriliitto ry toteaa seuraavaa:

Eläinlääkäriliiton mielestä valtakunnallinen ohjelma on pääsääntöisesti hyvä ja se selkeyttää useita eläinlääkintähuoltolain toimeenpanossa esiin tulleita epäselvyyksiä. Eläinlääkäriliiton mielestä on kannatettavaa, että kaikki eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen liittyvät asiat on koottu yhteen, mutta samalla ohjelmasta on tullut huomattavan laaja ja raskaslukuinen. Pelkona on myös, että näin laajassa ohjelmassa uudet ja oleelliset tulkinnot hukkuvat yksityiskohtien sekaan. Ohjelmassa on mm. tarkkoja näyteenottosuunnitelmia tuotannosta, joka ei koske kaikkia kuntia ja ohjeet uusista lain vaatimista päivystysalueista ja kunnan eläinlääkintähuollon suunnitelmista täysin samantasoisina asioina.

Eläinlääkäriliitto esittää, että ohjelmassa osa asioista siirretään liitteisiin, jotta pelkästä ohjelmasta tulee yhtenäinen ja tiivis kokonaisuus. Tällä tavalla kaikki asiat ovat edelleen yhdessä kokonaisuudessa, mutta ohjelmasta tulee luettavampi ja käyttökelpoisempi ja siten todennäköisesti myös ohjaavampi.

Joltain osin ohjelma on sisällöltään epätasainen. Joitakin asioita on kuvattu hyvin yksityiskohtaisesti ja toisia yleisemmällä tasolla. Ohjelmaa voisi tältä osin vielä mahdollisuuksien mukaan tarkastella kokonaisuutena ja erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että toimintaa ohjaavat osat eivät häviä muun tiedon sekaan. Eläinlääkäriliitto ymmärtää toki, että ohjelma on ensimmäinen laatuaan ja sen muoto saattaa kehittyä tulevaisuudessa entistä paremmin ohjaavaan suuntaan.

Yksityiskohtaiset huomiot:

1.1 Ohjelman tarkoitus ja lainsäädännön tausta

Lakisääteiset vaatimukset on ohjelmassa kirjoitettu laatikoihin. Eläinlääkäriliiton mielestä on hyvä, että lainsäädännön vaatimukset on selkeästi erotettu niihin liittyvästä ohjeistuksesta. Laatikoissa olisi kuitenkin hyvä mainita myös lainkohta tai laki, josta vaatimus on otettu. Tämä helpottaisi viranomaisen toimintaa silloin kun on tarpeen perehtyä myös lainsäädäntöön, eikä pelkkään ohjelmaan.

3. Alueelliset suunnitelmat ja kuntien suunnitelmat

Kunnan suunnitelman osalta on oleellista, että valvontatehtävät sekä eläinlääkäripalvelun toteuttaminen suunnitellaan ja niille varataan riittävät resurssit. Nyt suunnitelmaan kerätään huomattava määrä tietoa ja vaarana on, että varsinainen suunnitelmallisuus toiminnassa katoaa ja itse suunnitelman teosta tulee tärkein asia ja laaja, kenties myös raskas, selvitys, jonka toteuttaminen jää vähemmälle huomiolle. Saattaa olla oleellista kerätä kaikki tiedot nyt kun suunnitelmia tehdään ensimmäistä kertaa, mutta tästäkin huolimatta tulisi kiinnittää huomiota erityisesti tehtävien suunnitelmalliseen toteuttamiseen ja riittävään resursointiin.

Kolmannen kappaleen lopussa on ilmeisesti tarkoitus viitata lukuun 12 (seuranta ja raportointi).

4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Ohjelmassa mainitaan, että valvontatehtävien osalta pitää kiinnittää erityistä huomiota siihen, että valvontaa ei suorita henkilö, joka on kiinteässä asiakassuhteessa valvontasuhteeseen. Ohjelman tulisi selkeästi ohjata nimenomaan valvontaeläinlääkärin virkojen perustamiseen. Valvontaeläinlääkärit voisivat olla osa-aikaisia tai useamman kunnan yhteisiä, mutta tavoitteena tulee olla, että kullakin yhteistoiminta-alueella olisi valvontaeläinlääkäri. Tämä lisäisi valvontaan käytettävissä olevia resursseja ja osaamista ja siten lisäisi myös valvonnan tasapuolisuutta.

4.3 Henkilökunnan pätevyys ja osaamisen varmistaminen

Ohjelmassa viitataan ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja todetaan, että ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan pitäisi osallistua koulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Eläinlääkäriliitto huomauttaa, että koulutustarpeen suhteen pitää arvioida henkilön tehtävät ja alan kehitys. Eläinlääkäriliiton näkemys on, että eläinlääkärin tulisi koulutautua vähintään kymmenen päivää vuodessa.

4.4 Yksityinen palveluntarjonta

Eläinlääkäriliiton mielestä on hyvä, että ohjelmassa selkeytetään yksityisen ja kunnallisen eläinlääkäripalvelun suhdetta. Kunta ei voi pelkästään listaamalla yksityisiä palveluntuottajia todeta palvelua olevan riittävästi. Kiireellisen eläinlääkäriavun suhteen pitää nimenomaan tehdä sopimus, kuten ohjelmassa esitetään, koska yksityisellä palveluntuottajalla on oikeus valita asiakkaansa.

Eläinlääkäriliitto esittää, että ohjelmassa kannustettaisiin yksityisiä ja kunnallisia eläinlääkäripalvelun tuottajia vuoropuheluun. Laki edellyttää ottamaan huomioon yksityisten tuottamat palvelut, joten vuorovaikutusta tarvitaan, jotta kunnalla on realistinen kuva yksityisen palvelun laadullisesta ja määrällisestä riittävydestä. Näin myös muutokset palveluntarjonnan suhteen olisivat mahdollisesti ennakoitavissa ja myös yksityinen palveluntuottaja voi ilmaista näkemyksensä eläinlääkäripalvelujen tarpeesta. Eläinlääkäripalvelujen kokonaisuutta ei kannata katsoa ainoastaan julkisen palvelun näkökulmasta, vaan nimenomaan huomioida koko palvelutarjonta.

5 Tietojärjestelmät

Tietojärjestelmien luettelolla on hyvin vähän tekemistä valvonnan ja eläinlääkäripalvelun ohjauksen kannalta, vaikka järjestelmät ovat niitä tarvitsevien henkilöiden käytössä. Eläinlääkäriliitto esittää, että tietojärjestelmien listaus siirretään liitteisiin.

Tietojärjestelmien osalta Eläinlääkäriliitto kuitenkin huomauttaa, että kunnallisia suunnitelmia varten kaikki rekistereihin tallennetut tiedot tulee olla tarvittaessa helposti kunnan viranomaisten käytettävissä. Tällaisia tietoja tarvitaan valvonnan ja eläinlääkäripalvelun suunnittelussa (esim. BSE-näytteiden otto, sivutuotteiden valvonta, eläintilojen määrät). Tietoja, jotka on jo tallennettu sähköisesti, ei nykypäivänä pitäisi joutua selvittämään useampaan kertaan. Toisaalta kunnallisella viranomaisella on myös mahdollisuus havaita mahdollisia rekisteristä puuttuvia tiloja.

7. Maksut

Eläinlääkäriliiton mielestä subvetiomahdollisuus on tärkeä. Tavoite päivystysalueiden laajentumiseen ja eläinlääkäreiden erikoistumiseen työtehtävissä on erittäin kannatettava, mutta samaan aikaan tämä voi lisätä asiakkaan kustannuksia eläinlääkäripalveluiden suhteen. Kustannusten ei pitäisi kuitenkaan muuttua epätasa-arvoistaviksi tai eläinten hoitoa rajoittavaksi tekijäksi. Eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan useissa tilanteissa kunnat kokevat elinkeinopoliittisesti tai kunnan palveluntarjonnan kannalta tärkeäksi subventoida eläinlääkäripalveluita.

8.2.1 Eläintautivalmius

Eläinlääkäriliiton mielestä on hyvä, että valmiuseläinlääkärit huomioidaan valtakunnallisessa ohjelmassa. Valmiuseläinlääkäritoiminta pitäisi kokonaisuudessaan virallistaa.

8.2.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Eläinlääkäriliiton mielestä olisi jo korkea aika siirtyä kuukausi-ilmoitusten sähköiseen lähettämiseen.

8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat

Eläinlääkäriliitto esittää, että yksittäisten terveystalvontaohjelmien kuvaukset näyteenotto-ohjeineen siirretään ohjelman liitteeksi. Nyt terveystalvontaohjelmien kuvaukset ovat koko ohjelmaan nähden yksityiskohtaiset ja laajasti kuvattut. Kaikki terveystalvontaohjelmat eivät myöskään vaikuta kaikkien yhteistoiminta-alueiden toimintaan.

BSE-näytteiden osalta todetaan, että kunnan pitää suunnitelmassaan kuvata miten varmistetaan, että kaikista ikärajan ylittäneistä kotiteurastetuista naudoista saadaan ilmoitukset ja että niistä otetaan BSE-näytteet. Tästä tulisi antaa valtakunnalliset ohjeet, etenkin kun kunnasta ei ole pääsyä nautarekisteriin. Nasevan kautta voi nähdä vain terveydenhuoltosopimuksen tehneiden tilojen toimet.

8.2.6 Kyyhkyslakat, 8.2.8 Eläinten keinollinen lisääntyminen ja 8.2.9 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Nämä ovat toimintoja, jotka pitää huomioida valvontasuunnitelmissa, mutta eivät kosketa kaikkia kuntia. Eläinlääkäriliiton mielestä ohjelmassa voisi mainita tiiviimmin nämä asiat, jotta ne tulevat huomioiduksi, mutta tarkemmat ohjeet näidenkin osalta voisi siirtää liitteisiin.

8.3 Eläinten Hyvinvoinnin valvonnassa

Eläinlääkäriliiton mielestä on tärkeää että 44 §:n mukaisten kiiretoimien suorittaminen on mietitty etukäteen. Tämän asian voisi kenties suunnitella AVI:n kanssa yhteistyössä. Eläinsuojeluvalvonnan osalta tulisi ohjata ja kannustaa myös yhteistyöhön muiden viranomaisten erityisesti poliisin kanssa. Eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan eläinsuojeluvalvonnan viranomaisyhteistyötä parantaa huomattavasti jos alueella on poliisiviranomainen, joka on nimetty eläinsuojeluvalvontaan ja perehtynyt tähän sektoriin. Luonnollisesti tämä vaatii myös poliisin yhteistyöhalukkuutta.

8.3.4 Eläinsuojeluvalvonnat

Tässä olisi kenties aiheellista mainita, että eläinsuojeluvalvoja ei voi mennä kotirauhan piiriin. Eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan asian suhteen on ollut epäselvyyksiä.

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Eläinlääkäriliitto pitää erittäin hyvänä, että ohjelmassa selkeytetään hevosten asemaa eläinlääkäripalvelujen suhteen. On hyvä, että kunnan on syytä varautua hoitamaan kaikki hevoset, koska niiden hyötyeläin/tuotantoeläinstatuksen selvittäminen voisi olla hankalaa tai mahdotonta. Hevosten osalta yksityistä palvelua ei ole maantieteellisesti läheskään kattavasti saatavilla.

Yksityisen palvelutarjonnan suhteen huomioita on esitetty jo lausunnon kohdassa 4.4.

Eläinlääkäriliitto pitää hyvänä, että ohjelmalla ohjataan ajanvarausperusteiseen työntekoon.

Eläinlääkäriliitto esittää, että peruseläinlääkäripalvelujen kohtaan lisätään maininta ”kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluita laajemmin kuin lain säättämä peruseläinlääkäripalvelu. Alueen elinkeinorakenne on syytä huomioida yhteistoiminta-alueen palveluita suunniteltaessa”. Tämä on vastaava huomio kuin on ohjelman kohdissa 9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto ja 9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut. Eläinlääkäriliiton mielestä on tärkeää, että ohjelmalla ei ohjata toteuttamaan lain minimiä, vaan turvaamaan laadukas eläinlääkäripalvelu. Tämä ei eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan tarkoita sitä, että kunnan tulisi ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita yksityiset palveluntuottajat yhteistoiminta-alueella hoitavat.

9.1.1.3 Terveydenhoito

Kappaleen lopussa on todettu, että keinosiemennystoiminta ei kuulu lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun. Eläinlääkäriliitto pitää tarpeettomana yksittäisen toimenpiteen erillistä mainintaa sen suhteen, mikä ei kuulu peruseläinlääkäripalveluun. Muilta osin ohjelmassa käsitellään asioita, jotka kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Keinosiemennys voi tällä maininnalla joutua erityisen tarkkailun kohteeksi, vaikka se eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan monin paikoin sujuu hyvin osana kunnallista eläinlääkäripalvelua, eikä sille olisi välttämättä yksityistä palveluntuottajaa tarjolla.

9.2.2 Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Eläinlääkäreiden terveydenhuoltoon käyttämää aikaa on ohjelmassa arvioitu suhteellisen tarkasti, vaikka ohjelmassa onkin maininta, että luvut ovat likimääräisiä. Kokonaisresurssitarvetta ei voine tällä perusteella ainakaan laskea. Todennäköisesti kuntien suunnitelmissa tullaan arvioimaan resurssitarvetta realistisemmin ja valtakunnalliset arviot tulisi muodostaa tällä perusteella. Muun eläinlääkäripalvelun resurssitarvetta ei ole ohjelmassa arvioitu, eikä se varmaankaan olisi edes mahdollista. Ohjaavuuden kannalta on oleellista, että terveydenhuoltoon on riittävästi resursseja, koska nykytilanteessa Eläinlääkäriliiton käsityksen mukaan välttämättä näin ei ole, etenkin kun terveydenhuoltotyön tarve on määrällisesti ja laadullisesti kasvava. Resursseihin vaikuttaa kuitenkin oleellisesti esimerkiksi töiden järjestely ja mahdollisuus tehdä ajanvarausperusteista työtä sekä tuottajien halukkuus terveydenhuoltotyöhön.

9.3.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella

Eläinlääkäriliiton mielestä on kannatettavaa, että päivystyksen organisoinnissa tavoitellaan maakunnan kokoisia alueita. Samaan aikaan Eläinlääkäriliitto kuitenkin huomauttaa, että kaikkialla maassa tämä ei välttämättä ole realistista.

Ohjelmassa todetaan, että eriytetty pieneläinpäivystys voidaan toteuttaa myös remissiotyyppisesti. Tämä on paikalliset olosuhteet huomioiden hyvä vaihtoehto toteuttaa eriytetty päivystys. Kuitenkin erityisesti remissiotapauksissa tulee kiinnittää huomiota saatavuuteen eli käytännössä siihen, kuinka kaukana remissioklinikka voi sijaita.

9.5 Toimitilat ja 9.6 Välineresurssit

Eläinlääkäriliitto pitää hyvänä, että ohjelmassa tarkennetaan lainsäädännön vaatimuksia toimitilojen ja välineresurssien suhteen. Ohjelman mukaiset tilat ja välineet mahdollistavat Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan kunnan velvollisuuksiin kuuluvien eläinlääkäripalveluiden hoitamisen.

9.8.2 Remissiomahdollisuudet

Eläinlääkäriliitto pitää hyvänä tavoitetta huolehtia remissiomahdollisuudesta sopimalla. Tällaisessa tapauksessa eläinlääkäri voisi lähettää potilaan sovitulle klinikalle ja eläinlääkäri osaisi myös kertoa siellä tarjottavasta palvelusta. Tämä käytäntö olisi kuntalaisille hyvää palvelua, joka on järjestettävissä ilman erillisiä kustannuksia tai hyvin kustannustehokkaasti. Eläinten hoidon kannalta kommunikointi peruseläinlääkäripalvelun ja erikoistason hoidon kanssa on suotavaa. Erikoistason remissiomahdollisuudella ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista ohjata minimoimaan kunnan omia palveluita.

LIITE 2 Resurssitarpeen kartoitus

Kohdassa 1.4.1 lemmikkien määräksi arvioidaan 1/10 asukasta. Suhdeluku lienee alimitoitettu eläinmäärän suhteen, koska pelkästään koiria on maassamme n. 600.000 kappaletta.

Sanna Hellström
puheenjohtaja

Mika Leppinen
toiminnanjohtaja